

Interpretacja i klasyfikowanie terytorialnych zachowań ptaków drapieżnych w skali Postupalsky'ego / Króla

Zastosowanie w zadaniu *Monitoring ptaków z uwzględnieniem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000*:

1. Monitoring Ptaków Drapieżnych (12 gatunków),

2. Monitoring Gatunków Rzadkich (3 gatunki):

- **Monitoring rybołowa,**
- **Monitoring orła przedniego,**
- **Monitoring orlika grubodziobego**

W monitoringu ptaków drapieżnych ocena kategorii lęgowej dokonywana jest najczęściej w oparciu o skalę Postupalsky'ego (1974). Na potrzeby Państwowego Monitoringu Ptaków zastosowano wersję zmodyfikowaną przez Króla (1985). Metoda ta zakłada podział obserwacji terytorialnych ptaków na dwie podstawowe kategorie: gniazdowanie prawdopodobne i gniazdowanie pewne. Liczeniu terenowemu podlegają zatem rewiry lęgowe, a nie osobniki. W obrębie obydwu kategorii wyodrębniono 13 różnych opcji. Osoby uczestniczące w monitoringu rybołowa będą musiały przyporządkować dokonywane obserwacje do stosownych kategorii w skali Postupalsky'ego. Znajomość tej skali jest więc warunkiem koniecznym.

A. Gniazdowanie pewne.

Wyróżniono tutaj 7 kategorii. Zaszeregowanie obserwacji do jednej z nich oznacza, że obserwator całą pewnością stwierdza, iż miał do czynienia z zajęciem przez parę lęgową rewirem. Przy poszczególnych kategoriach podano skróty literowe, które powinny być używane przez obserwatorów podczas wypisywania kart kontroli stanowisk.

1. Para dorosłych ptaków obserwowana w sezonie i siedlisku lęgowym (P)

Obserwator musi mieć pewność, że ma do czynienia z parą, a nie dwoma nie związanymi w parę osobnikami. Definicja pary obejmuje następujące zachowania: dwa dorosłe ptaki tokujące, kopulujące, przekazujące sobie pokarm wspólnie niepokojące się na widok człowieka, wspólnie broniące terytorium.

Uwaga! W obrębie tej kategorii bardzo łatwo można popełnić błąd. Popisy terytorialne dwóch samców niewprawy obserwator może zaliczyć do toków. Podobnie w niektórych okolicznościach ptaki z różnych rewirów mogą wspólnie przeganiać drapieżniki. Szalenie ważny jest w tym względzie czas obserwacji. Jeśli nie mamy całkowitej pewności mniejszym błędem jest zaklasyfikowanie obserwacji do kategorii: dwa ptaki, które nie muszą stanowić pary (tB)

2. Rodzina (F)

Obserwowano młode ptaki wkrótce po opuszczeniu gniazda (żebrzące o pokarm lub karmione przez rodziców).

3. Gniazdo z ubitą wyściółką (ONI)

Kategoria do ustalenia wyłącznie podczas kontroli dokonywanych poprzez wchodzenie do gniazda, a zatem w opisanej metodyce nieprzydatna.

4. Para na odnowionym gnieździe lub w jego pobliżu (ONP)

W przypadku spotkania dwóch ptaków w lesie, bardzo blisko zajętego gniazda zawsze uznajemy że mamy do czynienia z parą, nawet jeśli nie zaobserwujemy swoistych zachowań opisanych w punkcie A.1. Jeśli jednak ptaki latają nad lasem w którym znajduje się odnowione gniazdo będziemy potrzebowali potwierdzenia analogicznego jak w przypadku A.1. W przeciwnym razie obserwacja będzie musiała zostać sklasyfikowana na poziomie ONtB – punkt B.4.

5. Gniazdo wysiadywane (ONi)

Zaobserwowaliśmy ptaka przesiadującego na gnieździe w pozycji wskazującej na wysiadywanie.

6. Gniazdo z jajami (ONe)

Do kategorii tej zaliczamy przypadki stwierdzenia skorup jaj (zniszczonych lub po kluciu piskląt) pod gniazdem lub w jego sąsiedztwie.

7. Gniazdo z pisklętami (ONi)

Podczas kontroli stwierdzono obecność młodych w gnieździe.

B. Gniazdowanie prawdopodobne.

Znajduje się tutaj 6 kategorii. Zaszeregowanie obserwacji do jednej z nich oznacza, że obserwator nie ma pewności, czy ma do czynienia z zajęтым rewirem. Przy poszczególnych kategoriach podano skróty literowe, które powinny być używane przez obserwatorów podczas wypisywania kart kontroli stanowisk

1. Pojedynczy dorosły ptak w sezonie i siedlisku lęgowym (B)

Podkreślić należy fakt, że do tej kategorii zaliczają się jedynie ptaki wykazujące zachowania terytorialne. W przypadku rybołowa do takich zachowań należą:

- popisy powietrzne,
- obserwacje ptaków z materiałem na gniazdo,
- obserwacje ptaków z pokarmem, ale tylko jeśli zaobserwujemy iż pokarm przenoszony jest do potencjalnego siedliska gniazdowego (*zalecana duża ostrożność w ocenie, ponieważ niektóre ptaki drapieżne z upodobaniem korzystają ze stałych „stołówek” i doloł nielęgowego ptaka z pokarmem do takiego miejsca możemy niesłusznie zaliczyć do kategorii B*)
- obserwacje zaniepokojonego ptaka lub broniącego terytorium.

2. Obserwacje dwóch ptaków, które nie muszą stanowić pary (tB).

Kategorię stosujemy w przypadku zaobserwowania dwóch lub większej ilości ptaków wykazujących zachowanie terytorialne j.w., spośród których wykorzystując kryteria opisane w punkcie A.1 (kat. P) nie jesteśmy w stanie wyodrębnić pary

3. Pojedynczy ptak przy odnowionym gnieździe (ONB)

Kategoria używana jest w sytuacji, kiedy przy odnowionym gnieździe obserwujemy pojedynczego, terytorialnego ptaka. Jeśli ptak przebywa bardzo blisko gniazda lub stoi na nim nie potrzebujemy dodatkowego potwierdzenia, że jest to osobnik terytorialny. Jeśli jednak lata nad lasem, w którym znajduje się gniazdo warunkiem przypisania kategorii ONB będzie zaobserwowanie zachowań opisanych w punkcie B.1. Jeśli nie uda nam się takich zachowań zaobserwować powinniśmy zapisać kategorię ON (punkt B.5)

4. Obserwacje dwóch ptaków przy odnowionym gnieździe (ONtB)

Kategoria używana jest w sytuacji, kiedy przy odnowionym gnieździe obserwujemy dwa ptaki, ale nie jesteśmy w stanie powiedzieć, czy stanowią parę lęgową.

5. Odnowione gniazdo (ON)

Kategoria dotyczy przypadków, kiedy kontrolując gniazdo stwierdzimy świeżą dobudowę, jednak nie zaobserwujemy rybołówów. Musimy jednak mieć pewność, że gniazdo nie zostało odnowione przez inny gatunek, co można stwierdzić na podstawie śladów pozostawionych przez ptaki lub na podstawie rodzaju użytego materiału gniazdowego.

6. Ślady ptaków w rewirze (T)

Kategoria dotyczy sytuacji w których podczas kontroli lasu gniazdowego nie znajdujemy gniazda i nie spotykamy ptaków ale trafiamy na ślady świadczące o tym, że musiały odwiedzać to siedlisko.